

■ CONVIVENZA

Viadi en il temp per portugais

DA SIMON DENOTH*

Per fortuna discur jau rumantsch. Il simbol da questa lingua – la clav – è senz'auter fitg adattà. Almain sch'i va per las linguas latinas ha il rumantsch gia avert pliras portas a mai. L'onn passà quella dal mund lusofon. Senza savair in pèr pleds portugais fiss jau stà detg pers en in pajais sco la Brasilia. La situaziun è main dramatica en il Portugal, nua ch'ins è pli poliglot. Ma era là èn enconuschientchias da quella lingua in instrument prezios per entrar en discussiun cun ils indigens.

Quai sa verifitgescha era durant ina fin d'emna prolungada a Porto. Questa citad è ideała per in pèr dis da recreaziun. Er ils contours cun lur numerus bains da vignas han bler da porscher. Là emprendan amaturi tranter auter ch'il porto n'è betg mo da colur cotschen stgira. Tawny, Ruby, White e co ch'els han tuttunum, fan resplender il vin da Porto en las nianzas las pli variadas e cunquai datti era gusts che tanschan da fitg dultsch enfin fitg setg. Viva ensemen!

Sin il sgol da return per Genevra vegn ins conscient ch'il Portugal dispona sper il porto anc d'in auter bain d'export: numnada main sias forzas da lavour. La pli gronda part dals passagiers a bord eran lavurers che gudognan lur paun da mintgadi en Svizra. La fina la èn ils Portugais la terz gronda gruppa dad esters en noss pajais. E senza els aves san insaquantas branschas

problems da personal. Els lavuran sin prest mintga plazzal, fan ils letgs d'hotels u nettegian biros. E tar ils blers patrunz èn els fitg stimads, perquai ch'els han la reputaziun dad esser laurus e discrets, ma era da planscher darar.

Gist sper mai en l'aviun sesa Jorge, in signur da var 60 onns che lavura dapi passa 30 onns sco mecanist en la vischinanza da Losanna. Cun problems da sana-dad n'ha el betg da cumbatter, anzi, ins s'accorscha strusch sia vegliadetgna.

Ses portugais vegn sco sa-jettà or d'in chanun ed uschia aud jau bler sur da sia vita e sur dals onns turbulents da la Revoluziun da neglas e da las guerras colonialas en l'Africa. Il sgol da duas uras passa svelt.

Jau percorsch che Jorge guarda enavos sin ils temps passads cun ina buna purziun nostalgia. Ils onns da la dictatura Salazar na sjan betg stads simpels, ma almain n'avevan ins betg da serrar l'isch-chasa – laders na devi prest betg. Questa idealisaziun cumpiglia era

las guerras colonialas. Sco um giuven ha el prestà ses servetsch militar en l'Angola. «Portugal n'avess mai duì laschar ir sias colonias africanas», manegia el. Sch'il Portugal possedess ellas ancora, fiss ses pajais «pli ritg che la Svizra».

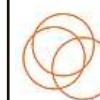
Jau taidl quai che quest signur raquinta e malasch manar sin in viadi en il temp per portugais. Jau na poss dentant betg ir d'accord cun sias ideas. La segiratad supponida d'ina dictatura u las invasiuns da rapina dal temp colonial n'èn – tenor mai – betg cumpatiblas cun il model d'in stadi modern e maioren. Speranza che Jorge è be l'excepziun che conferma la regla. Pertge ch'il Portugal ha per gronda part reussì da far il pass en il 21avel tschientanner.

*Simon Denoth ha ragischs engiadinais ed ha studegià politologia. El lavura a Berna en il secur da la comunicaziun.

Vocabulari

lusofon – portugiesischsprachig
pajais – Land
poliglot – mehrsprachig
indigen – Einheimischer
sa verifitgar – sich bewahrheiten
conturn – hier: Hinterland
bain da vigna – Weingut
porscher – bieten
cotschen stgir – dunkelrot
nianza – Schattierung
sgol da return – Retourflug
bain d'export – Exportgut
ester – Fremder
plazzal – Baustelle
nettegier – reinigen, putzen
planscher – klagen, jammern
invasiun da rapina – Raubzug
maioren – mündig

Unterstützt von der
Lia Rumantscha

Lia Rumantscha